

Kan man säga *fikacorner*? En språkspalt om engelskan i svenskan

Häromdagen kikade jag in på YouTube för att lyssna på Lorentz & M. Sakarias, två rappande bröder från Södermalm i Stockholm. Deras sagolika uppblandning av gammal svensk åttiotalsstynt, brittisk huliganpop och tidig Ibizatechno är moderna toner till ett modernt sätt att tala. Apropå de simulerade vingslagen i låtarna säger bröderna i en intervju: "Vi gillar den skiten". Här lyckas de harmonisera det engelska slangordet och adjektivet "shit" som i *bra* så att det låter svenskt. I stället för att säga till exempel: 'det är *shit* vi gillar' behåller de den svenska stavningen och böjer ordet i bestämd form. Genom att anpassa uttalet och formen till svenskt språkbruk i samma kontext som verbet "gilla" kan den positiva betydelsen bevaras utan att konstruktionen känns främmande. Tidigare har ju "skit" varit lika med något dåligt om det inte fungerat som förled i sammansättningar med andra adjektiv som *skitbra* och *skitmycket* men här uttrycker *skiten* något bra på egen hand. Går det då att göra precis vad som helst med engelskan i svenskan? Kan man till exempel säga "fikacorner" för att beskriva *fiket nere på hörnet*.

Den osäkerhet som många språkbrukare känner inför denna fråga bottnar delvis i en idé om att man ska tycka att engelskans inflytande på svenska är dåligt. Det kan bland annat ha att göra med att man förväxlar arga språkpolisers insändare i tidningar som ett uttryck för allmänna uppfattningar. Det finns också en spridd tanke om att engelska lånord vinner insteg på bekostnad av det svenska språket. Undersökningar visar att det är en missuppfattning som uppstått för att engelska lånord i vissa situationer, trots att de i sig utgör en mycket liten del av det sagda, är betydelsebärande och därför sticker ut. Det går naturligtvis att säga vad som helst, men vill man göra sig förstådd utanför den egna språksfären av familj och vänner kan det vara bra att som Lorentz & M. Zakarias gör, ge det engelska lånordet en svensk prägel.

Ett vanligt argument mot engelska importör är att vi redan har ett ord för det som nyordet betecknar. På sextiotalet fanns det till exempel ett motstånd hos språkvårdare mot ordet "eskalera" för att betydelsen redan fanns i *trappa upp*. Men nyorden kan vara mer än bara synonyma och lägga till betydelser. Ta bara ordet "nörd" som nyanserade ordet *tönt* som är negativt laddat genom att också beskriva en person som "har ett stort specialintresse för något". En annan tumregel är att importordet kan göras om på ett sådant sätt att det bygger på existerande språkssystem. Om det inte stämmer överens med resten av språkbrukets grammatik och betydelsen redan omfattas av ett annat ord i vårt lexikon blir det svårare att motivera ordets inträde i svenskan. För att ett ord ska etableras kan det också vara bra att klä ordet i svensk kostym. Ta till exempel det engelska tilltalspronomenet "man" i: 'hey *man*', som i början av nollnolltalet övertogs i svenskan. I stället för att bara säga *man* lade vi till bestämd ändelse så att det blev *mannen* som i: 'tjena *mannen*'. Jag

tyckte själv att det lät konstigt men det är språkligt sett egentligen lika logiskt som *grabben* i konstruktionen: 'tjena *grabben*'. Ett annat klassiskt exempel är hur ord som innehåller diftonger, det vill säga som fonetiskt uttalas [ai] i engelska ord som "tape", "rave", "mail" i det svenska språket byts ut mot vokalen *e* och konsonanten *j* som i *tejp*, *rejuv* och *mejl*.

Varför låter då *fikacorner* så illa? Vi kan ju byta ut *c*:et mot ett *k* (fikakorner) enligt den princip som inneburit att *c*:et i substantivet *scanner* kan ersättas med ett *k* (*skanner*). Grafiskt ser det aningen bättre ut men sammansättningen vill sig fortfarande inte riktigt, för även om det går att peta i stavningen blir det svårt att få det att fungera grammatiskt. Jag kan ju inte gärna säga att jag ska ta en kaffe nere på fikakornen eftersom kaffe och fika i samma mening riskerar att bli tautologisk och inte heller räcker det med att säga att *jag ska ner till fikakornen* eftersom ordet här skulle kunna misstas för namnet på ett fik.

Det heter ju att man ska *ta en fika nere på hörnet* och även om det är lite omständligare så blir det ju aldrig otympligt. Kalla mig gammalmodig men i mina öron duger det gott och väl.